

Szerkesztői szállítás
Belső-kiadása 21. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.
Az értékes cikkek díjaztatnak.
Kéziratok nem adnak vissza.
Előfizetési díj:
Égész évre 12 frt.
Félévre 6 frt.
Negyedévre 3 frt.
Egy hóra 1 frt.
Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELLET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.
Hirdetési díjak:
Négyezer hasábrótt garmond sor ára 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.
Hirdetések felvételnek:
Bécsben: Oppellik Alajosnál (Wollzeile 22)
Haaenstein és Voglérnél (Neuer Markt 11.)
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-utca 9 szám emelet.)

„KELET“
előfizetési feltételei:
Égész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hóra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legcélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésbe küldendők.

A „Kelet“ kiadóhivatala.

Szemle.

Pest, máj. 27. 1871.

(B) Ma tartotta a ház az ünnepek előtt utolsó ülését s 31-én újból megkezdte üléseit, míg az urbéri viszonyokkal kapcsolatban levő s még némely más sürgős t.-javaslatokat elintézte a nyári elnapolás előtt.

A jobb- és baloldali sajtót még mai nap is a horvátországi ügyek, Horváth igazságügyminiszter lemondása s a párisi események foglalkoztatják.

Kétséget nem szenved, hogy a horvátországi választások, a horvát kormányra nézve nem kedvezően ütöttek ki. Azonban, mint a horvát lapokból következtetni lehet, maga az ugynevezett nemzeti párt egy része azon gondolkodik, hogy a Magyarországgal kötött szerződést alapul elfogadja.

Nekünk az ellen természetesen semmi kifogásunk sincs. Azonban meg vagyunk győződve arról, hogy a horvát ellenzék azon tagjai, kik azt hiszik, hogy a magyar kormányt és parlamentet olyasmire fogják bírni, mi Szent István koronája területi épességét kockáztatná — csalódnak, mert a magyar kormány és a parlament a horvátokkal szemben lojalitásának elég bizonyosságát adta, de ha ez túlzó és jogtalan követelésekre bátorítaná föl horvát testvéreinket, lesz elég ereje Magyarország érdekeit megoltalmazni.

Ezekből kiindulva, ha bár megmagyarázható is volt némely lapoknak azon feltevése, hogy Horvátország bánja le fog mondani, a választások következtében, de nézetünk szerint nem lett volna correct eljárás s különösen nem lett volna opportunus, s épen ezért örvendünk, hogy a Bedekovich, horvát bán lemondásával indított hírek nem valósultak.

— Horváth Boldizsár igazságügyér lemondása hogy megtörtént, kétségen kívüli tény. Azonban utódával a mennyi lap, mondhatni, annyi combinatio van. Nem levén beavatva a kabinet titkaiba, nem szeretnők egyéni combinatiók által félrevezetni az olvasó közönséget s azért csak annyit nyilvánítnak, hogy a lapokba eddigelé megjelent combinatiók inkább csak egyéni gyanítgatások s nem lehetetlen, hogy Horváth Boldizsár visszaveszi tárcáját.

Nem ereszünk annak vitatásába sem, mennyire indokolható az igazságügyminiszter ur lemondása, de meggyőződésünk szerint oly gyökeres reformok közepette, mint a milyenek az igazságszolgáltatás terén történtek, semmi esetre sem ohajtandó a gyakori miniszter-változás, még akkor sem, mint jelen esetben, ha az nem elvi eltérés következtében történik.

A nélkül, hogy tanácsot kívánnánk osztogatni, mire sem jogosítva, sem hivatva nem érezzük magunkat, annyit bátrak vagyunk nyilvánítni, miszerint a reformok végrehajtásánál multhatatlan szükség, hogy az illető miniszter lehetőleg megbízható s népszerű egyénektől legyen környezve, mert miután a gyökeres reformok keresztülvitelénél sok előítéletekkel, helyi és vidéki érdekekkel kell megküzdeni; a népszerűtlen, önfejű tanácsadók könnyen népszerűtlenné tehetik magát a legnépszerűbb minisztert és magát a reformot is.

— Páris felé aggodalommal tekint mindenki, mert bár a kormány csapatai ma már urai Párisnak, de ki tudná megmondani, nem fog-e újabb tusa keletkezni a Bonapartisták, Orleanisták, legitimisták és republicanusok közt, s lesz-e a pártokban annyi hazaszeretet, hogy a párt-érdekeket a haza érdekeinek alárendeljék?!

Azon megmérhetetlen károk s borzasztó vandalizmus, melyeket a commune vezetése alatt a francia és külföldi communisticus iparlovagok eszközöltek, e csöcselék nép segítségével, borzadással tölt el mindenkit, s habár meg van győződve mindenki, hogy e példátlan catastrophát nem maga a francia nemzet idézte elő, de a nemzetnek minden józan fia tevékenységére lesz szüksége, hogy a viszonyok oly utra tereltessenek, melyen haladva a socialis viszonyok, alkotmányos szabadság, köz- és magánvagyonon ejtett sebek begyógyíthatók lesznek.

— Tanuságos, de egyszerűs mind némileg aggasztó jelenségnek voltunk tanui a tegnapi s tegnapelőtti ülésekben, a midőn a Magyarország több vidékein megingatott személy- és vagyonbiztonság érdekében kiküldött királyi biztosság költségei fedezésére szükséges póthitelről volt szó. Bal-közép és jobboldal tudomása levén a királyi biztos üdvös működéséről, meg levén győződve, hogy a királyi biztosság megszüntetése nem tenne egyebet, mint azon vidékeken a személy- és vagyonbiztonságot újból kockáztatni: egyhangulag a kívánt összeg megfizetése mellett nyilatkozott, míg a szélső bal hosszabb dictiókat szentelt a királyi biztos elleni támadásainak.

Miután nem ohajtanánk oly ténre sodortatni, melyre lépni képviselőkkel szemben nem tartjuk helyesnek, csak általánosságban jegyzünk meg annyit, hogy a szélső bal érvelései, bárha az illető szónokok azoknak alkotmányos s humanitarius szint szerettek volna kölesőnőzni, inkább oly irányuk voltak, melynek hangoztatását parlamentünkben ismételve hallani nem ohajtjuk.

És még egyszer a Victoria ügye.

(M. P.) Holnap kerül tehát tárgyalásra a sokat emlegetett „függelék“, mely szerint a Victoria alapszabályai oda módosítottának, hogy a pesti részvényesek számára külön, önálló igazgatóság állíttatnék föl Pesten, cégjegyzésre jogosítva, szintén törvényszékieleg bevezetett céggel. E „függelék“-et ajánlja a választmány többsége, tíz szó négy ellenében, nyíltan pártul fogja az intézet vezérigazgatója, Galgóczy Károly ur, és hosszas indoklással kíséri a választmány kilencz tagja, saját tekintélyes nevével vállaltván kezességet az indítvány czélszerűségeért, a részvényesekhez szétküldött körlevélben ajánlván azt elfogadás végett s így morális solidaritást vallván maguk és a javaslat között, mely mellett bizonyára teljes erejükből, érvelésük minden hatalmával sikra szállandának a holnapi közgyűlésen.

És ez jól is van így. Ők meggyőződésük szerint javallták a módosítást, a jóakarát és meggyőződés ereje nem fogja megengedni, hogy gyáván meghátráljanak a nyílt és őszinte harc elől, hol az érvek sulya dönt. Mi legálább, épen mert a meggyőződés, a jóakarát alapján állunk, kimutatók idevágó cikkeinkben, hogy a pestieknek adandó ez engedmények sem nem jogszerűek, sem nem hasznosak, de sőt inkább vesztetőzők a társaságra nézve, úgy hogy kimaradhatlan a következmény, mely szerint magok a részvényesek — ha nem akarják bukva látni a Viktoriát — fogják indítványozni, hogy mintsem a kétfelé szakított test kétfelé szidevesszen, inkább egyesítettessék ismét s vitessék akár Pestre. Kimondók e meggyőződésünket, kimutatuk érveinket, melyek e nézetet meggyőződéssé érlelik bennünk s épen azért kétszeres érdekel nekünk a holnapi közgyűlés elől, hol a választmány többsége nevék aláírásával közrebo-csátott indítványukat és az azt pártfogó vezérigazgató nyíltan, férfiasan fogják érveiket a közgyűlés elé terjesztetni. Mi részünkről, kik a kisebbség véleményéhez esatlakozánk igénytelen szavunkkal, valamint a nyilvánosság terén fölvevők a vita kesztyűjét — s szerénytelenség nélkül legyen mondva: diadalmasan, mert érveinknek meg-csáfólása még csak meg sem kísértetett — ép úgy a közgyűlésen is megálljuk meggyőződésünk és jóakaratumk helyét az ellennézetűek aláírásuk által kötött kilencz férfias és a vezérigazgató ellenében.

A viszontlátásra tehát, a vita terén; nem kérve, várva mást, mint az ellennézetűektől a nyílt, őszinte, férfias érvek fegyverét, a közgyűléstől pedig az elfogulatlan, szenvedélytől nem vakított s jól fölfogott érdek itéletét . . .

De épen mert a meggyőződés, a jóakarát, az érvek szilárdíták meg itéletünket ez ügyben; épen mert a közérdek, édes hazánk előnye és java adták kezünkbe a tollat: nem vagyunk képesek eléggé elvetőleg, eléggé lenézőleg nyilatkozni azon eljárás, azon magatartás felől, melyet a Magyar Polgár ez ügyben kezdettől fogva, az utolsó pillanatig tanusított. A helyett, hogy csak egy soroskával is megkísértette volna az érvek loyális fegyverével capácatalni az ellennézetűeket: erőnek erejével, mindjárt első szavával személyes kérdéssé akará elfacsarni az

egész ügyet. Nem akarva, nem tudva argumentumokkal igazolni álláspontját: egyetlen fegyvere azon gyanúsítás, hogy a kisebbségi vélemény pártolói egytől egyig „a Hintz család“ anyagi érdekeiért küzdenek. Az „alelnökség“, az „igazgatói állomás“ utáni törekvés, talán még egy pár száz forint az írott cikkekért — ezek azok az argumentumok és egyetlen, sokfélekep variált argumentumok, melyekkel a jó Magyar Polgár a kisebbségiek érveit leverhetni hiszi. De hát ott vannak-e már önök, hogy a személyi érdeken, a piszkos haszonon kívül más rugóját képzelni sem tudják a cselekvésnek!! Nem úgy tisztelt Magyar Polgár! Mi a „függelék“ kérdését vitatjuk meg s verjük le teljes erejünkkel. Hogy ki az elnök, vagy igazgató: az tisztán és egyedül a társaság dolga. A részvényesek pénze forogván kockán: a részvényesek joga és kötelessége, hogy oly tisztviselőket válasszanak, kik a társulat hasznára kezelik e pénzt. A Keletet, mi részünkről, többre tartjuk, mint hogy insinualjuk neki azt, hogy a részvényesek magánügye — a személyi kérdésekbe — avatkozik. Ezt cikkeink nem tevék egyetlen szóval sem, nem tevék, mert, ha a szerkesztő engedte volna is: mi magunk többre becsljük tollunkat, mintsem személyek szolgálatára engedjük volna süllyedni azt.

A Magyar Polgár nyíltan agítál az u. n. „Hintz család“ ellen; mely „család“ érdekében: nem tudjuk. Mi nem követjük őt e ténre s csak is a „függelék“ ellen küzdünk, mely meggyőződésünk szerint a társaság vesztére vezetne s ez már közügy, ehez hozzászólani joga, kötelessége a sajtónak.

Mi betöltők e kötelességünket s nekünk meg van az a morális önértéktünk, hogy midőn ezt tesszük, visszautasítunk minden oly gyanúsítást, mely kötelességünk betöltését személyi érdekre akarná visszavezetni.

A Magyar Polgár az ügyről nem szól, de mocskolódik személyek ellen; mi nem szólunk személyekről, de leverjük argumentumokkal a többség rossz ügyét. Az olvasó, a részvényes közönség hasonlitsa össze e két eljárást s ítéljen. De mi ismételve tiltakozunk az ellen, hogy a Magyar Polgár a mi nyakunkba kerekítse saját köpenyegét. Tartsa meg magának, ha neki kedve telik benne. Nekünk nem telik.

Páris romjain.

Pest, május 26.

(A.) Piros pünkösöd napja piros vértengerben találja a francia fővárost. Mac-Mahon hadai birtokba keríték azt, de a város nem város többé, hanem legszebb részeiben óriási romhalma, múkincesinek, fényes emlékeinek legtöbbje elveszett, levegője petroleum-bűztől telve, utcait sok ezernyi hulla takarja s minden pontját polgárvér feketíti be. A modern Babylon, a világ kegyencze, a művészet és emberi szellem remek alkotásainak tárháza mint egykor Jeruzsálem romba dőlt, de nem a külellen-ség, hanem saját fiainak ördögöse gyújtotta meg a tüzet, mely azt fölemésztette. A commune iszonyu nyomokat hagy maga után, nincs szó, mely eljárását jellemezhetné, nincs büntetés, melylyel bűnét megtorolni lehetne. A vendome-oszlop ledöntése csak megindította volt az általános rombolásnak. A tuillériák óriási palotája, mely XIII-ik Lajos óta, mióta az uralkodók lakásául szolgált, a francia nemzet történetével mindenben összenőtt, a városháza, mely annyi nagy és annyi gonosz forradalomnak színhelye volt, a pénzügy- és tengerészeti miniszteriumok fényes palotái, melyek annyi forradalom dühével daczoltak, a Luxembourg palota; a Palais Royal, a remek Magdolna egyház és számtalan más szebbnél szebb köz- és magán-épület, melyhez annyi történeti emlék fűződött vagy mely a múkincesek óriási tömegét rejtette magában, csak volt s a füstlőgő romok maradtak az egykori fény emlékeül. A sulyos sorscsapások közt, melyekkel a gondviselés a szerencsétlen nemzetet az utolsó tíz hó folyamában csapatosan meglátogatta, fővárosának elpusztítása a legelső, a legsúlyosabbak egyikének mondható.

És miért pusztult el Franciaország szíve, a világ egyik büszkesége, a modern Mecca, hová a tanulni vagy élvezni vágyó emberiség seregesei vándorolt? Neró föléggetté Rómát, hogy fényesen újra fölépítse azt: Herculanumot az elemek temették el; Sardana-pál lángtengerbe borította a fővárost, nehogy az ellenség kezébe kerüljön; az oroszok elpusztíták Moszkvát, hogy az ellenség végtelen, lakatlan sivatagot találjon maga előtt. Párist elpusztította az ördög, az emberi elfajulás, minden cél és ok nélkül; elpusztult a nélkül, hogy elpusztulása a menekülés reményének egy szikráját is kelthette volna azokban, kik az iszonyu rombolást megindították. Az Ázsia pusztáiból előre tört hunnok tisztelettel álltak meg az ósrégi Roma fénye és hírneve előtt, a vandálok csak elvitték, de el nem pusztították múkinceseit, a commune vandáljai egyedül ördögö elvakultságból és rombolási dühből megsemmisítették mindent, mi kezökbe került s mit atyáik nyolczszázadon át alkottak, mit az emberiség legjobbjai készítettek. Átok, örök átok a rombolók, a művészet ez iconoclasticusaira!

Páris műemlékeivel egy más fontosabb veszteség is érte a francia nemzetet. Páris romjaita temetkezett a köztársaság is. Kinek lesz többé bátorsága védeni ama kormányformát, mely a külellen-séggel egy gyászos békét

